

Criminaliteit

Veiligheid is een primaire levensbehoefte. Het staat op één lijn met eten en een-dak-boven-je-hoofd. Het kost dan ook weinig moeite om voor veiligheidsvraagstukken publieke aandacht te vragen. Ook in 1988 is de geregistreerde criminaliteit weer gestegen en Nederland is in Europa één van de onveiligste landen geworden.

De achterliggende oorzaken van de hoge criminaliteit zullen zich de komende jaren niet of nauwelijks wijzigen. Ons stelsel van informele maatschappelijke controle brokkelt nog steeds af en de overheid lijkt niet voornemens een grote financiële injectie te geven aan het politie-justitiële apparaat. Sterker nog, het Openbaar Ministerie verzoekt de politie haar repressieve aandacht te verminderen omdat geconstateerde wetsovertredingen door haar niet adequaat kunnen worden behandeld. De capaciteit van het Openbaar Ministerie wordt steeds meer bepalend voor het aantal processen-verbaal dat de politie uitdeelt¹. Met Docters van Leeuwen moet worden opgemerkt dat hierin het gevaar van de impliciete acceptatie van de misdaad schuilgaat. Afwijzing is de enige houding die voorkomt dat de gebreken in ons zelf de bepalende krachten in onze samenleving worden².

Het is te gemakkelijk om iedere verantwoordelijkheid voor onze veiligheid op de overheid af te schuiven. In een primaire levensbehoefte als veiligheid zou door de overheid niet eens kunnen worden voorzien. De burger wacht doorgaans ook niet op de overheid tot dat deze hem van eten en drinken voorziet, maar gaat zelf aan het werk. Daarenboven is er de zogenaamde veiligheidsparadox die zegt dat veiligheid voor de één, onveiligheid voor de ander betekent³. Docters van Leeuwen geeft het voorbeeld van de beveiligde binnenstad die met al zijn voorzieningen in feite erg onveilig is geworden. Dit leidt ertoe dat de overheid de activiteiten van haar burgers op dit terrein weliswaar mag toetsen ten einde te voorkomen dat haar taak wordt ondermijnd maar zij moet erkennen dat haar het monopolie van de veiligheidszorg niet past.

De politicus die zich deze visie eigen maakt en tegelijkertijd een bijdrage moet leveren aan het bezuinigingsbeleid, maakt van de nood een deugd. Als hij de rol van de private sector op dit terrein erkent en vervolgens constateert

W.J. de Ridder

dat in andere landen het aandeel van het bedrijfsleven in de financiering van de veiligheidszorg aanzienlijk groter is dan in Nederland, ligt zijn conclusie voor de hand: de lastenverdeling is niet redelijk en het bedrijfsleven moet meer bijdragen⁴. Het NEI heeft berekend dat van de f 5,5 miljard die thans in ons land voor de 'criminaliteitsbeheersing' wordt uitgegeven de overheid f 4,4 miljard voor haar rekening neemt, het bedrijfsleven f 1 miljard en de particulieren f 100 miljoen. De schade die daarboven voor rekening van het bedrijfsleven komt, is evenwel aanzienlijk en wordt geschat op ten minste f 3,6 miljard per jaar⁵.

Er is veel kritiek op het functioneren van politie en justitie. Geelhoed stelt dat de afzonderlijke eenheden een stugge en introverte organisatorische cultuur kennen en vervolgt: "Autistische organisaties voeren per definitie een schrale dialoog, de tastbare resultaten ervan zijn gering"⁶. Dit feit bemoeilijkt de goede samenwerking van het bedrijfsleven met politie en justitie, al blijken er in het pluriforme overheidsapparaat soms opmerkelijke samenwerkingsverbanden met de particuliere sector tot stand te kunnen komen. Steeds meer initiatieven (bij voorbeeld stadswachten) kunnen tegenwoordig op een politieke zegen rekenen, immers om meer geld voor veiligheidszorg vanuit het bedrijfsleven te kunnen genereren, worden 'partnerships' tussen justitie, overige overheid en bedrijfsleven bij de aanpak van het criminaliteitsprobleem toegevoegd⁷.

Ondernemingen zitten in een lastig pakket. Aan de al te enthousiaste reactie van de overheid hangt een hoog prijskaartje. Deze prijs is hen al gauw te hoog, te meer omdat het doel van ondernemingen het produceren van goederen en diensten en niet het verschaffen van veiligheidszorg is. Anderzijds is de schade die bedrijven van de criminaliteit ondervinden zo groot dat tot op zekere hoogte de door hen gemaakte kosten van de veiligheidszorg erdoor worden gelegitimeerd. Trouwens de eigen werknemers van de bedrijven stellen op dit terrein eisen waaraan de overheid niet tegemoet kan komen en waarin alleen door eigen inspanning van de ondernemingen kan worden voorzien. Vervolgens constateren ondernemers dat bij een goede samenwerking tussen politie, justitie en hun onderneming belangrijke effectiviteitsverbeteringen mogelijk zijn. Dan ontstaat er wel een zeer moeilijke situatie: de politieke claim op een grotere financiële bijdrage van het bedrijfsleven aan de veiligheidszorg compliceert de moeizaam van de grond komende samenwerking tussen de zo sterk uiteenlopende culturen van met name deze delen van overheid en bedrijfsleven. Het is niet alleen waardevol, maar ook zeer interessant de ontwikkelingen op dit terrein op de voet te volgen. Een boeiender werkteerterrein kunnen geïnteresseerden in het grensgebied van maatschappij en onderneming zich nauwelijks indenken.

1. Zie onder meer de *Volkskrant* van 11 augustus 1989.

2. A.H.W. Docters van Leeuwen, *Principes van veiligheidszorg*. Verslag Symposium over de financiering van de veiligheidszorg, Stichting Maatschappij en Politie, 1989, blz. 45.

3. Idem, blz. 47.

4. F. Korthals Altes, idem, blz. 22.

5. NEI, *Naar een economische benadering van criminaliteit en veiligheidszorg*, Stichting Maatschappij en Politie, 1988, hoofdstuk 3.

6. L.A. Geelhoed, *Verslag Symposium over de financiering van de veiligheidszorg*, blz. 33.

7. F. Korthals Altes, idem blz. 23.